По конфіскаті — наклад другий.

Ч. 38 (192). Львів, второк 20. лютого 1923. Почтову належність оплачено гуртом. Рік II.

Перемишль
Впр. о. Зубрицький А.
Чацкого 6.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО РАНО.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграмів Громадський Вістник Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 7000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 9500 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 9500 мп. Зміна адреси 500 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
Ціна примірника 300 мп.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Становище Італії в справі Східної Галичини.

Дня 7. лютого ц. р. відповіло італійське міністерство для закордонних справ на інтерпеляцію послів Прунотто і тов. в справі подій у Східній Галичині:

„Міністерство для закордонних справ є поінформоване про зажалення проти польського уряду, які галицькі комітети не занедбують подавати до відома ріжним правительствам в своїй постійній пропаґандистичній праці в користь свого національного правительства. Піднесені Галичанами питання були предметом розсліджень в Союзі Народів і на конференції Амбасадорів.

Наведеним одною стороною арґументам протиставили Поляки свою оборону так, що не можна було дійти до розвязання сих замотаних і делікатних питань.

На всякий спосіб Італія задумує ділати дотично сього проблєму в згоді зі союзниками, використовуючи права, які прислугують Італії так як і союзникам на основі арт. 91. Сан-Жерменського трактату.

Тяжко є відділити один економічний проблєм від всіх инших економічних і політичних, з якими він злучений. Польща силою рішення Найвищої Ради з дня 25. червня 1919 р. була авторизована окупувати Галичину по ріку Збруч, се була авторизація „не преюдикуючи в нічім децизії, яку повізьме пізнійше Найвища Рада в справі вирішення політичного становища Галичини“.

Другим рішенням з дня 11. липня 1919 р. Найвища Рада хотіла авторизувати польський уряд установити цивільне правління в Східній Галичині по заключенню Польщею договору з Головними Союзними і заприязненими державами, якого постанови мають забезпечити, оскільки можливо, автономію теріторії і свободу політичну, релігійну і особисту населення.

Колиж від того часу Галичина остала під фактичним окупаційним режімом і не повзято ніякого остаточного рішення, то причина сього лежить в делікатности питання, яке є неможливо розвязати без належної оцінки усіх елементів, що в ньому містяться, і у факті, що проблєми, яких вирішення видалось більше пекучим, вичерпали активність Найвищої Ради.

Великі союзні і заприязнені держави, які мають над територією Галичини суверенні права, передані їм Австрією, є покликані брати під розвагу домагання Галичан; отже колєктивна акція а не акція поодинокої держави. Італія передала Раді Амбасадорів, до якої компетенції належить робити заяви відносно інтерпретації і аплікації трактатів, зажалення Галицьких Українців“.

Ernesto Vassallo
державний підсекретар для закордонних справ.

Відтак дня 8. лютого ц. р. вніс посол Прунотто отсей парляментарний запит з приводу рекрутації у Східній Галичині:

„Запитую міністра для закордонних справ чи не уважає резиґнацією Антанти із суверенних прав над Східною Галичиною, наданих їй Сан-Жерменським трактатом, брак інтервенції зі сторони Антанти

Прунотто“.

Українські справи.

През. д-р Е. Петрушевич до Конференції Амбасадорів.

Під датою 12. лютого с. р. през. д-р Е. Петрушевич вислав ноту до Конференції Амбасадорів, в якій подано дальші факти з часів бранки у Східній Галичині, а в ноту з 15. лютого с. р. подав до відома подію у польськім соймі у Варшаві.

З огляду на цензуру не подаємо нот в оригіналі.

Апостольський Візитатор для Східної Галичини.

Останій „Osservatore Romano“ приносить іменуванне о. Івана Дженоккі Апостольським Візитатором усіх трьох українських дієцезій у Східній Галичині. Ексцеленція Дженоккі виїздить з Риму 18. лютого с. р. й по короткім побуті у Відні удасться до Львова, де замешкає в митрополичій палаті. Митрополит Шептицький в часі візитації його епархії не буде у Львові, але остає в Рим, звідки поїде на лічення до Акві коло Турину. Візитація о. Дженоккі буде тревати 2 місяці.

Лист Митрополита Шептицького до ґен. вікарія о. мітрата Бачинського.

Ґен. вікарій — о. мітрат Александер Лешкович Бачинський дістав від Митрополита А. Шептицького письмо з дати Рим 8. лютого 1923 р. слідуючого змісту:

„Osservatore“ принесло вчера номінацію о. Дженоккого Апостольським Візитатором наших 3. Епархій. Виїзджає 18. лютого впрост до Галичини. Нічого иншого не бажаю, як щоби візитатор міг всесторонно пізнати наші добрі і слабі сторони і всіх Всч. ОО. Крилошан, як і всіх Всч. ОО. Парохів і сотрудників і катехитів і монахів. Прошу все щиро і з довірям йому сказати і те, о що буде питати, і те, що йому потреба знати“.

Велика Україна.

Повстанський рух.

Згідно з совітським повідомленням на Україні ліквідовано три повстанських загони, які оперували під проводом отаманів Орлика, Примака і Загірного. Орлика забито, Примака і Загірного взято до полону. Характеристично, що совітська преса тільки тепер уміщує повідомлення про повстанський рух на Україні.

Святкування пятиліття чека.

В Харкові пятиліття істнування чека було відзначено парадом військ і ґарнізону. На урочистість прибули заступник Дзержиньского Уншліхт з Москви і Петерс з Петербурга.

Прибуття до Київа польської делеґації.

Київські совітські ґазети повідомляють, що дня 14. лютого сподівалися приїзду до Київа делеґації з ярмаркового комітету львівських „Торгів Східних“ на київські контракти. Делеґація приїздить за згодою польського міністерства торгу і промисловости й носить напівофіційний характер.

Заголовок, взятий з тексту промови сконфіскований!!!

Промова посла Павла Василчука в польськім соймі 7-го лютого 1923 р. при дискусії над тимчасовим 3-місячним буджетом.

(Докінчення.)

Ми є думки, що направа скарбу і фінансів держави може прийти тільки дорогою плянового буджетовання кредитів, дорогою конституційною з узглядненням потреб всіх елементів, що входять в склад республіки. Тому всі недомагання і наші потреби мусять війти яко складова частина до буджету республіки. Під тим оглядом теперішний тимчасовий буджет ніколи не може нас задовольнити.

Пан міністр фінансів виголосив вчора дуже річеву фахову промову. Сказав він, що хотів би як міністр і скарбник Польщі, демократичної республіки з огляду на те, що кожний громадянин з конечности буде мусіти понести тяжкі податки, щоб той громадянин свідомо давав свій гріш, щоб він розумів домагання правительства, зрозумів потреби і з доброї волі давав те, що може. Зовсім слушно. Міністр демократичної республіки по мойому инакше говорити не може. Про одно тільки п. міністр не сказав і не звернув уваги на те, що кожний громадянин, о скільки дає свій гріш, хоче знати, на що той гріш піде, чи будуть задоволені його необхідні потреби. І ми яко клюб зрозуміємо такий уряд, який наші потреби візьме під увагу. Під тим оглядом якісь формальні викрути, якісь одні приречення на словах не достаточні. Буджет є цифровим обняттям політики і тому та зміна курсу мусить бути обнята в певних кредитах в буджеті. Прошу панів, при цій нагоді не можу не сказати кілька слів в справі резолюції, яку я зголосив в скарбово-буджетовій комісії. Польська преса значно перекрутила сенс моїх резолюцій. Преса представила ці внески як недоречні, як внески освітові, зголошені в комісії скарбово-буджетовій. З огляду на те, позволю собі відчитати їх без вступу, який мотивує ті резолюції і дати короткі коментарі.

(Читає:) 1) Взивається правительство, щоб частину кредитів, що прелімінувало Мін. виз. рел. і публ. осв. на зорґанізування 3 х нових учительських семінарій (буджетовий прелімінар, відділ 4, загальне шкільництво) ужило на зорґанізування української учит. семінарії на Волині. (Говорить:) Не говориться, прошу панів, про місто, говориться на Волині, бо ми тільки говоримо про Волинь і Холмщину, не можемо говорити про Варшаву і Кельци (голос: „глядіть який ласкавий“). 2) Аби в рамах принятого прелімінара буджетового виасиґнувало достаточні суми на удержавлення приватної української ґімназії в Луцьку. Звертаю увагу: в рамах ухваленого прелімінара, за кредити на неї поки що не говориться. Чому в Луцьку? Тому, що тільки там є одинока українська ґімназія, яка не має жадних прав, так що матуристи мусять шукати щастя за границею (голос: „в Чехії“). 3) (читає:) Щоби кредити на загальне шкільництво в належній до потреб людности частині ужило на зорґанізування української народної школи. То є з области кредитування шкільництва.

Друга резолюція, яка не знаю

Пр. 100/23. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Громадський Вістник“ число 31. (185) з дня 9. II. 1923. в артикулах під заголовками: 1) „Перший наслідок“ в уступах між словами: а) „увагу“ і „І тому“, б) опору“ і „І тому дозволили“, ц) „становище“ і „Станіслав Сроковскі“. 2) „На просвітні теми“ в уступі між словами: „цего питання“ і „І зреферований“. 3) „З польських справ“ в уступі від слів: „Ось так по“ до кінця містить в собі єство ad 1) а) б), 2) 3) злочину з § 65 а) закона карного, ad 1) ц) провини з § 300 закона карного узнав доконану в дни 8. лютого 1923 конфіскату за опрадану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 процедури карної заказ дальшого поширювання того друкового письма. Зараз видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1852 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за перестуство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 9. лютого 1923.

(Підпис нечиткий.)

з яких причин не подана і не знаю, яка доля зустріла її в комісії, звучить: взивається правительство, щоб з ухвалених в провізоричному буджетовому прелімінарі кредитів на доживлення дітей, в закритих самоурядних і суспільних закладах відповідну частину уділило українським і білоруським суспільним замкнутим закладам.

Як бачать панове, резолюції виключно, що так скажу, в обняттю фінансовому. Одначе ті резолюції відіслані до комісії освітової і польська преса представила їх як внесок не до речі скермований на невластиву дорогу.

Як люде тут нові, ми не можемо похвалитись парляментарною практикою. Панове мають, що так скажу, вже вироблених політиків-парляментаристів і тому не претендуємо на той ваш шик парляментарний. Одначе, що до певних річей, власне, що торкається оборони своїх інтересів, то хай вже панове не відмовлять нам того, що знаємо краще, що нас болить. Вистарчить нас на те, щоби знати, куди належить адресувати. Оскільки та річ так представляється, то тільки для того, що певні політичні керовники хочуть ще на якийсь час ту справу ухилити і її не розважати.

П. пос. Здеховскі вказав тут вчера про векслі. З тої трибуни мушу ствердити, що від правительства жадних добродійств не потребуємо. Уряд не є нашим добродієм. Є конституція, міжнародні трактати, що ратифіковані в тій високій палаті і вони обовязують в цілій державі і слугами тих трактатів і тієї конституції є правительство. Вони є виконавчим органом (голос: „а Петрушевич?“) і запевняю, що попихачів з нас ніколи не зробите, панове! Отже, прошу панів, смію твердити, що мій внесок в комісії скарбово-буджетовій і мої жадання скермував я на властиву дорогу та апелював до сторонництв, які підпідтримують це правительство. Но, трудна річ, це вже з характеристичною рисою польських політиків, що вони в багатьох випадках, коли навіть щось роблять, то не мають здецидованої лінії поведення. Стверджую, що відносно наших потреб багато клюбів, які в своїх програмах навіть дуже гарно заповідають, в відношенню до нас ясної лінії поведення не мають. Трудна ситуація і для нас і для того правительства, яке хотіло би щось зробити і в добрі заміри якого на разі хотіли би ми вірити, бо хочемо бути оптимістами, що дух конституції нарешті запанує і ми станемо рівноправними громадянами краю (блаженні вірующі... Не знають історії Галицької України за останніх сорок років. — Прим. Ред.).

При тій окавії мушу зауважити, що власне в Польщі, дивна річ, часто уряд позапарляментарний є далело обєктивнійший і більше часом стоїть на правному ґрунті, чим так звані уряди парляментарні. Тут маю на увазі минуле. Не хотів би я, щоб тепер будучина принесла те, що було ранійше можливе. Хочу вірити, що не тільки ті сторонництва, які мають відповідну програму відносно національних меншостей, нарешті схочуть нас зрозуміти, але навіть і ті сторонництва, які через незрозуміння інтесу державного і власного може ставляться до нас і наших потреб ворожо (всі вони одним миром мазані, п. Васинчук. Переконаєтеся! — Прим. Ред.).

Прошу панів, переходячи до становища нашого клюбу до прелімінаря, стверджую, що є він з нашого погляду правним обняттям тої фінансової господарки, яка дуже нездарно до тепер провадилась. Уважаємо, що кожне правительство, якої би доброї охоти не мало, без того працювати не може. Отже тому помимо поважних застережень, які робимо в плємінарі, не хочу відмовляти правительству в піддержці. Мусимо дати йому рамки, які потім мусите удосконалити. Рамки ті мають дуже великі браки і ми будемо боротись за удосконалення буджету, опертого на формі і дусі конституції. Будемо домагатись, аби громадяне несли тягар податків у відношенню до свойого маєткового стану. Не може бути так, щоби великий капітал був привілейованим, робив грубі інтереси а цілий тягар налогів ложився на плечі бідного народу. Будемо домагатись, щоб незаможна і бідна людність була обтяжена податками на скарб в міру своїх платничих сил, щоб скарбова політика уряду не змагала до упривілейовання і підтримання заможнійших і націоналістичних кол коштом українських селян і робітників. В области видатків будемо боронитись за належите узглядненння в буджетах, потреб українського народу у всіх областях життя. Аби господарчі потреби зруйнованих війною наших теренів були належито узглядненні. Рівнож потреби відбудови сіл і селянських господарств знищених війною. Звертаю увагу панів, щоб власне на наших землях є великі простори, на яких ще досі людність жиє в землянках, в окопах, що залишилися по Німцях. Є це цілий пас над Стоходом і величезний пас в східній частині Люблинського воєвідства на Холмщині і Підляшу. Правительство до сього часу нічого не зробило для поліпшення биту тих людей. Всілякі ощадности повинні бути, але щоби дати можність вийти на світ тим заживо погребаним в землі людям, мусять найтися гроші. Будемо домагатись, аби кредити на земельну реформу, комасацію і піднесення рільної культури провадженно для корінно-місцевої людности а не для осадників та щоби були в достаточних сумах асиґновані. Домагаємось найдальше йдучої економії в видатках особових і консумпційних.

Прошу панів, звертаю вашу увагу, що власне ті, які так бють на патріотичні почуття, як один з промовців тої сторони палати (указує на правицю) в тому місці, коли голосувалась справа видання нових сум банкнотів скарбових, сказав: не дамо правительству грошей. З промови другого посла з тоїж сторони теж можна було зробити вивід, що панове не дуже охочі до плачення податків. Цікаве, яке враження зробилоб на вас, коли б я сказав: Панове, 4 вже роки ми під вашою адміністрацією і що ви у нас зробили? А в такому разі, з огляду на те, що нічого ви не зробили, не дамо податків. Щоб наступило? (Посол Димовскі: „пошедл би пан до кози“). Так, я пішов би до вязниці, а ви ходите на волі. Ви сказали би: зрадник. (П. Гломбіньскі: „Ви не чули, щоб ми відмовлялись від податків“).

Отжеж, щоб дати можність урядови започаткувати оздоровлення скарбово-фінансового стану і провадження державної господарки з узглядненням потреб громадян всіх народностей, що входять в склад Польської Республики і тих земель, що ми репрезентуємо, помимо разячих нас браків, що є в буджетовому прелімінарі, в надії, що уряд задовольнить наглі потреби нашого народу й наших земель, в імени Українського Клюбу заявляю, що будемо голосувати за приняттям буджетового прелімінара. (П. Рудніцкі: „на рахунек Петрушевіча“).

Ще кілька слів, що до резолюції Туґутта. Резолюція п. Туґутта була виходом з тої, трошки скомплікованої, ситуації, в якій ми опинилися після зголошення мною резолюції і по передачі тих резолюцій до комісії освітової. Як демонстративну компензату за ту „поражку“ п. Туґутт вніс резолюцію, яка однак зібрала більшість комісії про узглядненння в будучому буджеті потреб українського й білоруського шкільництва, а не в теперішньому. Я однак хочу мати надію, що уряд вже з теперішніх кредитів найде можливим перепровадження акції українського та білоруського шкільництва. Стою на засаді зрівнання всіх громадян держави і через те вважав би недорічним відокремлювати в резолюції, так скажу, засаді виголошеній в соймі, українського і білоруського шкільництва, бо прецінь і инші національні меншости також в свойому шкільництві в рівній степені заінтересовані. Черев те до резолюції п. Тугутта вношу додаток до останніх слів резолюції: і взагалі „шкільництва національних меншостей“.

Французька преса.

(Огляд за час від 1. до 7. лютого ц. р.)

Париж, 8. лютого 1923.

Попри окупацію Поруря актуальною темою дня у французькій пресі за минулий тиждень була льозанська конференція, а саме останні спроби порозуміння заходами Франції, та остаточна їх невдача ізза непримиримости Турків. Більша частина французьких дневників ставиться мимо сього обороту подій дальше прихильно до Туреччини, і не щадить слів критики на адресу Англії. Головними туркофільськими речниками в париській пресі являються „Матен“ і „Леклєр“, міжтим коли „Журналь де Цеба“ і „Еклєр“, оба доступні грецькій пропаганді, є єдиними органами, що критикують турецьку політику французького правительства.

Сесія Ради Союза Народів промунула без великого відгомону в пресі, кромі кількох статей про фінансове положення Австрії і литовсько-польський конфлікт в нейтральній смузі біля Вільна. Плян Брантінґа, піднести на Раді справу Поруря, обмежився лише до загальної заяви на довірочнім засіданню, що Союз повинен занятися справою репарацій; ся заява не викликала зрештою ніякої дискусії. Характеристичне, що за виїмком „Лєр Нувель“, решта преси виступ Брантінґа промовчала.

Про східно-европейські питання не писалося багато останніми днями в париських дневниках. „Лєінформасіон“ і „Піманіте“ помістили інтервю Чічеріна про необхідність управильнення франко-російських торговельних зносин шляхом договорів. „Лєклєр“ оголошує лист гр. Толстого (сина письменника) з ревеляціями про поїздку Гіндербурґа до Москви, якої метою мала би бути підготовка російсько-німецького оружного вступу вроти Польщі і Франції, наміреного будьто би на сю весну. „Матен“ приніс чутку про зброєння совітів проти Румунії.

З окрема про польські справи теж в тутешній пресі мови не багато. Деякі органи („Тамп“, „Енформасіон“) помістили виїмки з експозе Сікорского, між иншим і місце доторкаюче меншостей, а саме, в якім сказано, що Польща дає меншостям рівноправність, однак дальше в своїй толєранції не піде. „Послєднія Новости“ з 3. лютого присвячує дебаті варшавського сойму з 19—20 січня довшу передову статтю, яка доказує, що слабий організм Польщі терпить на повне безладдя і наводить дотичні місця з бесіди Сікорского і других промовців, де порушені справи взаємин з Росією, адміністрації окраїн і прав меншостей. В статті подані теж виїмки із заяв Підгірського і Тарашкевича. „Лєінформасіон“ з 3. січня доносить про близьку подорож Зайпля до Варшави, в цїли підписання польсько-австрійського торговельного договору. „Ле Тамп“ з 3. лютого містить експозе Муссоліні, в якім між иншим згадано, що Італія заключила в Польщею нафтовий договір. „Лєклєр“ з 6. лютого дорікає в статті, присвяченій французькій нафтовій політиці, правительству, що воно досі не постаралося в парляменті о ратифікацію нафтового договору з Польщею, хоча від його підписання минув вже рік. „Ліманіте“ з 5. лютого містить допись з польських комуністичних кол про виїмкові закони в Польщі проти комуністів.

„Лєр Нувель“ з 4. II. містить донесення про рекрутські розрухи в Денисові і Ходачкові тернопільського повіту. „Реві Ентернасіональ“ з 31. I. приносить довшу статтю п. згв. „Муха і бричка“.

Автор ставить питання, що робила Польща підчас світової війни — і відповідає подрібними цитатами з промов ріжних польських діячів, виголошених у віденськім парляменті, і иншими датами з польського політичного руху в Австрії і Німеччині, з яких слідно, що Поляки ставилися приязно до австрійського і німецького правительства і заявляли отверто, що уважають польські інтереси за ідентичні з інтересами центральних держав, а як коли думали про самостійну Польщу то лише під пануванням Габсбурґів і в злуці з Австрією. Одначе супроти побіди Антанти — пише автор — Польща притьмом змінила тактику і проголосила свою любов для Франції і Антанти.

(п. Сен. Реф.).

Недалекий кінець Антанти.

Песимістичні слова Бонара Лоу'а.

В дискусії над престольною промовою у парляменті, англійський премієр висказав побоювання, що може прийти повний розпад Антанти. Маючи перед собою весь текст його промови бачимо, що Бонар Лоу осуджує ситуацію в Европі як надзвичайно критичну; його слова є перейняті гострим песимізмом. Я не бачу — сказав він — ніякого ясного місця у майбутньому“.

Анґлійський премієр назвав французьку акцію в Порурю нещастям для всієї Европи; з окрема говорив про труднощі, які зростають перед анґлійською окупаційною армією в Кольонії в звязку з поступом французьких військ. „Не знаю, чи буде можливим залишити анґлійські частини над Рейном ще довший час; як що Анґлія буде примушеною завернути свої війська, то це значитиме стільки само, що Антанті настав кінець“.

Від двох десятків літ, на протязі котрих союз Франції й Анґлії творить підставу політики цих обох держав, ніколи ніякий відповідальний офіціяльний представник одного з союзників не висловився так ясно про можливість розриву союза. Слова Бонар Лоуа набирають тим більшого значіння, коли брати на увагу, що він є головою правого, консервативного, уряду; його партія раз-по-раз підкреслює свої симпатії для Франції. Але Бонар Лоу є діловою людиною, купцем-промисловцем, і тому при всіх політичних подіях має на увазі їхні наслідки для економічно-господарського життя. Длятого для Бонара

Лоу'а є незрозумілою теперішня політика Франції у фінансовій справі воєнних відшкодувань, політика, яку він ось як характеризує: „Французи хотіли би отримати репараційні заплати, але не хотіли би, щоби Німеччина була настільки сильною, щоби могла платити“.

Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий“ у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!

Польська преса.

„Поразка під Клайпедою“.

„Kurj. Lwowski“ з 18. ц. м. містить під повищим наголовком передову статтю, в якій призадумується над причинами рішення радою послів, що признає Клайпеду Литві. „Два погляди боряться над Балтиком: бажання гегемонії над цим морем та погляд про необхідність свободи цього моря. Перше становище займають Англія, Німеччина й Росія, — останнє Франція і Польща. Оба погляди попали під Клайпедою в конфлікт, але в звязку з недостаточною, а радше фальшивою орієнтацією Англії і Франції, та надто гарною орієнтацією Німеччини й Росії, — не диво погодилися на некористь Польщі“.

І дальше автор статті розбирав становище кожної названої держави з окрема відносно справи Клайпеди, та закінчив свої міркування таким висновком: „Недоставало польського голосу в хорі держав при дискусії над Клайпедою ... Отже з Польщею не рахувалися. Ми програли головну битву над Балтиком і дали притоку до дальших побідних спроб на нашу некористь...“

Дивується „Курієр Львовскі“, чому якраз польського голосу забракло в концерті европейських держав. Що-ж тут дивного? Польща втиснена поміж союзні Німеччину й Росію, Польща, яка бється в непевности, на який шлях закордонної політики піти, які цілі поставити, Польща, яка не може знайти виходу з цієї непевности, бо при сучасних її кордонах такого виходу взагалі немає. Польща, в якій третина населення й третина території в кордонах риського трактату, тільки цілком механічно зіспоєні з Річипосполитою. Польща, яка взагалі не може рахувати на те, щоб коли-небудь у майбутньому це зіспоєння стало тійснійшим і менше механічним, Польща з її внутрішною распрею, з її діссонансом поміж польськими бажаннями, мріями й інстинктами і обєктивною можливістю й дійсністю, Польща з її майже безнадійною фінансовою руїною і її „направою Річипосполитої“, що тягнулись почерез усію історію Польщі від XVII. ст. аж до розборів — така Польща є і мусить бути занадто неозначеною, плинною варістю, щоб могла заняти в концерті европейських держав яке небудь инше місце ніж — бідного слухача з найдальшої галерії. На це немає ради. Бідкання тут не багато поможуть.

Новий реґулямін варш сойму.

Ілюзоричність свободи не-польських послів.

На засіданню сойму 16. ц. м. обговорювано й ухвалено новий реґулямін. Цей реґулямін обмежує посольську свободу взагалі, а з окрема цілком ілюзоричними робить права непольських представництв. Його тенденцією: поширення компетенцій маршалка, загострення дисціплінарних приписів і грошеві кари, стягані з посольських дієт, за неприсутність на засіданнях.

І так: арт. 5. говорить, що предсідатель по старшинстві (в тільки — що зібранім соймі підчас конституючого засідання), мусить бездоганно володіти польською мовою. Тенденцію цієї точки реґуляміну, яка й без того виразно звертається проти не-Поляків, мав на меті ще виразнійше відкрити пос. Ґломбіньскі, поставивши поправку, що провізоричним предсідником нового сойму може бути лише посол польської народности. Проти цього внесення, яке ломить підставні приписи конституції й трактату про національні меншости, промовляв жидівський посол д-р Зільберштайн: внесення Ґломбіньского стоїть у різкій суперечности з конституцією й договором про національні меншости, які виразно кажуть, що нікого не вільно обмежувати в політичних правах із приводу його народности. Внесення Ґломбіньского є одним із звен цілого ланцюха замахів на конституцію з боку правиці. Мають вони на меті знищити рівність громадян в обличі закону. Підчас голосування д-ра Зільберштайна піддержали ППС., Визволенє, НПР. жидівський, український, білоруський й німецький клюби. Голосами правиці й Пяста погляди д-ра Зільберштайна відкинено.

19. арт. позволяє маршалкови відіслати всяке внесення під розгляд реґулямінової комісії, якщо сумніватисяме, чи воно не суперечить конституції, значить: чи взагалі є допустиме. — Дає воно широке поле для самоволі маршалка, яка очевидно звертатисяме в першу чергу проти не-Поляків, бо їхні внесення, що торкатисямуть істнуючого положення, найлекше можна буде підлати в сумнів що-до їх конституційної „благонадьожности“.

Цей самий арт. каже, що маршалок може (якщо йому захочеться) дати голос внескодавцеви, щоб умотивував, чому дане своє внесення вважає наглим, зглядно мусить дати голос, якщо цього жадає принаймні 60 послів. Всупереч домаганням не-польських представництв, щоби це число знижено до 30 — погляди не-Поляків відкинено.

Арт. 21 дає маршалкови право з місця відкинути формальне внесення, якщо вважатиме, що воно має на меті обструкцію. (Можна уявити собі примінення цього арт. на практиці!).

Поправку жидівських послів до 23 арт., який говорить про перервання дискусії відкинуто. Поправка виглядала так: „Рішення що-до перервання дискусії не може обовязувати клюбів, що мають принайменше 11 членів“. Аргументував цю поправку д-р Розмарін. Він звернув увагу, що деяким клюбам (всім непольським, як відомо) закнебльовано уста рішенням замкнути дискусію підчас обговорювання експозе міністра закордочних справ. „Таке перервання дискусії не личить поваві сойму ні не лежить в інтересі держави“ — говорив д-р Розмарін. Поправку відкинено проти голосів ППС. Визволення, НПР. Жидів, Українців, Білорусинів і Німців.

Дисціплінарне право маршалка є незвичайно широке в новім реґуляміні. Він має право прикликати промовця до порядку, розпорядившися це запротоколувати, а це потягає за собою кару в висоті 10 відс. місячних дієт даного посла.

Весь новий соймовий реґулямін сконструовано виключно з уваги на те, що в сойм увійшло богато більше не-Поляків, ніж це міг був припустити попередний сойм, котрий ухвалював старий реґулямін. Останні досвіди з приводу експозе міністра закордонних справ, виступу пос. Луцкевича й ин. виказують наглядно, чого не-польським представництвам можна сподіватися в варшавськім соймі. Напевно можна твердити, що з бігом часу, як тільки не польські представництва цілком наглядно переконаються, що представники „польського братнього народу“ цілком не поділяють аж надто братерських їхніх сантиментів, і в слід за тим поставлять свої національні домагання куди виразнійше ніж тепер, не силкуючися розвязати таку квадратуру кола, як узгіднення їхніх національних інтересів з польськими, — немає сумніву, що тоді польські „брати“ зуміють знайти ще різкійші ріжні способи, щоб ще тіснійше закнеблювати уста своїх „не польських братів“.

З польських справ.

Сойм. — Справа ґльорифікації Невядомского.

На засіданню сойму дня 16. ц. м. після ухвалення нового реґуляміну обговорювано нагле внесення Визволення в справі ґльорифікації вбивства през. Нарутовіча. Пос. Путек, який аргументував це внесення, заявив, що виконання присуду на Невядомскім стало причиною нових крамол, кермованих крайною правицею. Слід покарати державних урядовців, які брали участь у маніфестаціях у честь Невядомского. Слід вимагати від міністерства освіти, щоби вияснило, чому навіть шкільну молодь силувано брати участь у богослуженнях за душу Невядомского. До цих маніфестацій надуживається католицької церкви, якою тепер кермує кліка людей, секта, що змістом своїх наук, тактикою й поведенням стоїть у різкій суперечности з духом справді католицької церкви. Оця секта рано править набоженства за душу Невядомского, а богослужень за Нарутовіча в неї допроситися не було можна.

Підчас цієї промови приходило до бурливих сцен, криків і протестів раз на правиці, то знову на лівиці. Принято наглість цього внесення більшістю всього кількох голосів (156 проти 141), бо підчас голосування більшість Пястовців дипльоматично вийшла собі з салі.

Перед упадком кабінету ґен. Сікорского?

Слід звернути увагу на те, що новий реґулямін сойму перейшов голосами Пяста й правиці проти голосів усіх инших груп. В часі дискусії над наглістю внесення в справі ґльорифікації Невядомского, Вітоса взагалі не було на салі. Підчас голосування над цією справою більшість Пястовців утекла до буфету, щоби не голосувати. Долю внесення вирішив Пястовець Домбскі зі своїми прихильниками, — отже опозиційний відлам звернений проти Вітоса. Спільний фронт людовців із правицею на комісіях у справі на прим. numerus clausus — завершує низку всіх тих симптомів порозуміння поміж Вітосом і „Хієною“. В виду цього можна вважати, що дні кабінету ґен. Сікорского вже почислені і, що Вітос може вже при найблизшій нагоді явно й славно відкриє свою спілку з правицею, карти, які він пильно закривав від часу зібрання нового сойму й виборів президента. Створення центро-правої більшости не є зрештою ніякою несподіванкою. Вже від давна вказували ми на неминучість приходу ендеків на спілку з людовцями до влади в Польщі. Відсувалася оця спілка ось уже два місяці з приводу кровавих подій у Варшаві, звязаних із вибором нового президента. Прихід ендеків до влади може бути лише бажаний із точки погляду українського національного інтересу, бо тоді цілком недвозначно й безсумнівно виявляться ці тенденції Річипосполитої на східних „кресах“, які всякий лівий уряд у роді ґен. Сікорского старанно прикриває всякими „демократичними“ фразами. Цинічна нагота цих тенденцій нарешті дозволить не-польським представництва, головно „кресовим“, позбутися всяких неоправданих їхніх ілюзій і вже раз повести сильну, рішучу, далекозору політику їхнього національного інтересу.

Совітська Росія.

В совітському Туркестані.

Д-р К. Росс, прихильно настроєний що до большевиків, який недавно був в Туркестані, малює ситуацію, яка утворилась там в результаті большевицької господарки:

Економічна ситуація є безнадійною. Культуру бавовняника треба починати майже з початку, бо од культури бавовняника там мусіли перейти до культури збіжжа; загалом відсоток обробленої землі є смішного низький; істнує небезпека, щоб і цей відсоток не зменьшився ще більше завдяки руїні системи зрошень. Грошей нема, торговля й господарське життя в повному занепаді:

Адміністративні відносини характеризуються в той спосіб, що гроші, які віддаються на почту для пересилки (в тому числі й урядові), витрачаються на оплату урядовців з тим, що ця позичка покривається (з багатомісячним опізненням) після одержання грошевих знаків з центру.

Туркестанське управління знаходиться в руках Сартів, заведено мусульманське право, російських переселенців виселяють з їх осель, які передають Кіргізам і Туркменам.

Проте й цей самий туркестанський уряд являється безсильним; він має владу лише по містах і по лінії залізниці; поза цими межами панують басмачі, націоналістичні повстанці, які час од часу роблять набіги й на міста (напр. на Самарканд). Большевики дозволили озброювати сартських добровольців, але ті, навчившись й здобувши зброю переходять на бік басмачів. Тепер большевики спроваджують на Туркестан військо, щоб підпорядкувати його своїй владі.

Д-р Росс констатує повну відсутність в Туркестані німецьких товарів й зазначає, що Рапальський договор тут не дав жадних позитивних наслідків.

РІЖНІ ВІСТИ.

Велике віче в Льондоні.

Дня 16. лютого в Льондоні відбулося велике віче під проводом Алмяна Сміта в справі консолідації воєнних довгів, які належаться Англії від союзних держав. Сміт заявив, що фінансова кріза в Англії продовжується і що для санації фінансів необхідна консолідація довгів. Ухвалено резолюцію, яку предложено урядови.

В Константинополі.

Коаліційна комісія вручила Аднан беєви ноту, в якій зазначено, що коаліція готова обмежити кількість французьких кораблів в Смирні, але без обмеження тонажу. На

днях до Константинополя приїздить Ісмед паша, який має відбути конференцію з коаліційною комісією.

Бенеш про відшкодування.

Міністер Бенеш у розмові з журналістами зазначив, що ревізія проблєму відшкодувань є необхідна і що Франція не може вимагати від Німеччини повної сплати довгів, а тільки рат необхідних для відбудови знищених теренів.

В західній Тракії.

На кордонах західної Тракії відбувається перегрупування турецької армії. Над невтральною смугою перелітають раз-ураз турецькі літаки.

Рашін в агонії.

Міністер чеських фінансів, якого поранено підчас замаху, від трох тижнів лежить тяжко хорий. Останні телеграми доносять, що всі лікарські заходи не дали успіху і Рашін находиться в агонії.

Положення в Смирні.

Ситуація в Смирні дуже поважна. Настрої серед населення дуже ворожі супроти коаліції. Політика Ісмеда паші не має прихильників і його вплив зменшився. В пристані перебуває 22 воєнні кораблі, з того 11 англійських, 4 французькі, 3 італійські і 4 турецькі.

„Daily News" доносить, що Турки острілюють коаліційну фльоту в Смирні. Один корабель знищений.

Довкола Клайпеди.

Литва закупила в Америці два воєнні кораблі, дві підводні лодки і вислала їх до Клапейди для оборони пристані.

Бельгійський король в Парижі.

Бельгійський король виїздить до Парижа, щоби відбути конференцію з Поанкаре та французьким урядом в справі введення окремої валюти в Рурщині.

Совітсько-японські відносини.

Японський посол Ковакама прибув до Москви для навязання дипльоматичних взаємин поміж совітськими републиками і Японією. Японія малаб згодитись на евакуацію Сахаліну за деякі концесії на Камчатці. Йоффе має обняти становище посла в Токіо.

Справа Бесарабії.

„Politica" доносить, що румунський уряд заключив з совітами договір, на основі якого Румунія зрікається частини Бесарабії на користь радянської України. Ту справу має дефінітивно полагодити конференція міністрів Малої Антанти в Букарешті.

Розброєння Мадярщини.

В короткому часі має відбутися конференція Малої Антанти в справі розброєння Мадярщини.

ОСТАННІ ВІДОМОСТИ.

ТЕЛЕҐРАМИ ПОЛЬСЬКОЇ АҐЕНЦІЇ ТЕЛЕҐРАФІЧНОЇ.

Литва до Союза Народів в справі литовсько-польського непорозуміння.

Ковно. Лит. Тел. Аг. урядово: Користаючи з несправедливого рішення Ради Союза Народів, Польща концентруючи правильні війська, зайняла часть невтральної смуги. Литовське правительство звернулося до Ради Союза Народів з проханням пробити заходи проти можливого конфлікту, що грозить комплікаціями.

Анґлія буде посередничити.

Льодон. В своїй промові, виголошеній у палаті громад, кань. Болдуїн заявив, що найбільшим бажанням Анґлії є вдержання загального мира. Анґлія бажає додержати приязнь свойому союзникови Франції, і бесідник є переконаний, що небавки наспіє хвиля, коли Анґлія могтиме виступити з посередництвом. Відповідь на престольну промову 277 голосами проти 150.

Франція не годиться на посередництво Анґлії.

Відень. „Нр. Фр. Пр." з Парижа: „Журналь" містить отсей комунікат: Французьке правительство счудувалось, що лорд Керзон у своїй промові, яку виголосив у Висшій Палаті, зазначив можливість посередництва Анґлії для управильнення справи Поруря. До Льондона вислано заяву, що французьке правительство не могло би допусити, щоби союзник мав відіграти роль посередника. Французьке правительство рішене не прийняти ніякої ініціятиви відносно управильнення рурського питання. Одинока розвязка, яку можна взяти під розгляд, це безоглядна капітуляція Німеччини.

Аж до капітуляції Берліна...

Париж. „Лє Журналь": Поанкаре повідомив анґлійський кабінет, що Франція не годиться на ніяке посередництво. Свою теперішню політику вестиме Франція аж до капітуляції Берліна.

Зайняття Гельзенкірхен.

Гельзенкірхен. Вчера зайняла місто 47. дивізія. Не було ніяких інцидентів. Заборонено рух на вулицях між год. 19. і 7. рано.

Анґлійські війська будуть відкликані з Надренії.

Відень. „Н. фр. Пр." з Льондона: Вважають правдоподібне, що анґлійські війська відкличеться з Надренії.

Королева Зита не зрікається прав до Мадярщини.

Мадрид. Із Ст. Себастіян звідомляють: Гр. Апоні Антін, що прибув тут із Будапешту, відвідав королеву Зиту. Б. Королева виразно бажає вдержати при помочі всіх засобів свої права і своїх дітей до мадярського престола. Бажає звернутися з маніфестом до марярського народа в цьому змислі.

Ратифікація закона про консолідацію довгів.

Вашінґтон. Сенат ратифікував 78 голосами проти 13 закон про консолідацію анґлійського довгу, затягненого в Зєдинених Державах.

Сутичка грецьких відділів із комітаджами.

Атени. Із Тракії звідомляють, що у відділі 20 км. на півд. від Маріци грецькі відділи мали сутичку з комітаджами. Чотирох комітаджі вбито, оден жандарм ранений.

Анґлійський делеґат на східну конференцію.

Льозанна. Анґлійський делеґат на східну конференцію, сер Горацій Рамболт, виїхав із двома членами анґлійської делеґації до Царгорода.

Злука анґлійської ліберальної партії.

Льондон. Послідувала тут злука відламів ліберальної партії, а саме фракції Льойда Джорджа і групи Аскіта. На думку ліберали, ця злука вийде на користь парляментарної праці.

Німці поготовляли повстання в Порурю?

Париж. Кореспондент „Матена" з Дісельдорфа: Після зайняття казарм поліції безпеченства в Есен, Французи найшли документи, що є частиною програми, уложеної для „зеленої поліції" в справі опору союзним властям. Документи ці кажуть догадуватися, який це плян, що до цього стреміло німецьке правительство, щоби викликати повстання в Порурю. Сподіване кроваве здавлення його було би довело, на думку німецького правительства, до виявів співчування поодиноких народів для Німеччини. Повисший факт пояснює, чому директор одного з німецьких підприємств старався переконати останніми часами нім. журналістів, що для вратування Німеччини мусіли би в Порурю появитися герої і мученики.

Дописи з краю.

(Бранка веєстрація, нарні експедиції, господарка поліції й війська).

Варилів.

Поміщена допись в 18. ч. „Гр. В." про подвиги, накиненоге з гори громаді „керовніка" Вербицького, остала без наслідків. А зглядно наслідки були, але такі, що вже на перший раз доказують, що живемо в Африці. Не помагають хожденія і скарги в старостві, мовчить на наші жалі кресовий п. воєвода. Тому нехай — хоч сею дорогою довідається громадянство про наші гаразди.

— На усильні просьби цего пана і для його забезпеки як також піднесення поваги недоваженого посла „хлібоїда" Ганущака Дмитра — рішились повітові чинники відкрити в Барилові постерунок поліції панствової. Біда в тім, що не було помешкання. Тут п. Вербицький радить собі на свій спосіб. Розганяє раду громадську (за якою і так пес не гавкне) і власновільно будинок уряду громадського забирає під постерунок. А що другу половину — одну кімнатку — займав з волі громади, місцевий учитель п. Мик. Павлюк — тож п. Вербицький дня 24. січня цего року, коли цей учив в школі, на скору руку при помочи двох жандармів викидає силою його жінку і дитину на вулицю. А що це була пора заметіль, щоби показати своє співчуття родині без даху, вдирається силою до помешкання Венедикта Харчука, старого викидає з хати, зятя його Кіндрата Шеремету на його приказ сковують жандарми, ланцухом із собаки „керовніка ґміни" — żeby nie przeszkadzał w urzędowaniu". — І так на скору руку вийшло нібито вовк ситий і коза ціла. Тільки наш „керовнік" дальше шукає жертв і плянує громадну евакуацію селян, якщо добровільно не дадуть приміщення на канцелярію громадську. В доповненню наслідків такого насильного переселення жени учителя, було, що вона на другий день, в тіснім закамарку в тяжких болях привела на світ дитинку і знову скарги в старостві — і знову безуспішно. Всі називають його „wafatem", — і всеж таки позволяють таким невміняємим осібнякам шиканувати населення села. Ці, що дають опіку таким невміняємим осібнякам — повинні призадуматись, що терпець може урватися.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє (37) число нашого часопису сконфіскувала польська прокураторія за [illegible] більші місця вступної статті п. з. „Висока школа", заголовок до промови посла Васинчука в польському соймі, та одно місце в рубриці „Дописи".

— **З українського правничого товариства.** У второк дня 20. лютого о год. 6-тій вечером відбудеться в салі „Бесіди" (Народній Дім) відчит радника З. Лукавецького п. з. „Про неможливість чинитьби з причини депреціяції валюти".

— **Цукор подорожів.** Варшавські часописи доносять, що союз польських цукроварників підніс гуртові ціни цукру з 295.000 на 350.000 за 100 кг. В слід за тим в подрібній продажі ціна одного кільограма цукру дійшла до 3.800 мп.

— **І посольські діети пішли в гору.** Від 1. лютого починаючи, діети послів до польського сойму виноситимуть гуртом 1 міліон марок місячно. Маршалок одержуватиме чотири разів стільки.

— **Знай Німця!** Німецький уряд який до певного часу дивився байдуже на спадок марки, тепер забрався з усею енерґією до справжньої направи валюти, в результаті чого протягом 10 дн.в вартість німецької марки подвоїлася.

— **Експльозія в Бориславі.** Минулого четверга в бориславській копальні „Віні" експльодував набій нітрожелятини, в наслідок чого наступило спустошення шибу в промірі половини кільометра. Шкоду оцінюють на 200 міліонів марок польських. Експльозія не потягла за собою на щастя жертв в людях.

— **„Українська Медична Громада"** в Празі улаштовує при ласкавій помочі і співучасти „Спілки Українських Лікарів" в Ч. С. Р. ряд викладів про туберкульозу і венеричні недуги в салі фізіольоґічного інституту проф. д-ра Мареша: Praha II. Katerinska 32. Порядок викладів: 19. II. д-р Сисак: „причина і суть туберкульози". 20. II. д-р Кметь: „туберкульоза у дітей". 21. II. д-р Рихло: „туберкульоза у дорослих". 22. II. Доц. д-р Матюшенко: „боротьба з туберкульозою, як соціяльною недугою". 5. III. д-р Ортинський: „причина і суть венеричних хоріб". 6. III. Полк. д-р Бурачинський: „перебіг венеричних хоріб". 7. III. Полк. д-р Бурачинський: „наслідки венеричних хоріб". 8. II. Доц. д-р Матюшенко: „боротьба з венеричними хоробами, як соціяльним лихом". — Виклади будуть ілюстровані світляними образами. — Вступ вільний. — Початок о 7-ій год. веч.

— **Найменчий чоловік.** Анґлійські часописи приносять фотоґрафію найменшого чоловіка на світі, яким є Москаль Андрій Ратушов; цей двайцятилітний карлик високий на 26 цалів, не досягає головою навіть поверхні звичайного стола. За те його спеціяльністю є дбайливість о зовнішний вигляд. Карловатість Ратушова підчеркує особливо високий зріст його батька, який звичайно являється з ним на вулиці. Ратушов виявляє спеціяльний талан до мов. Французькою і анґлійською мовами володіє на рівні з рідною.

— **По панему.** В присілку Поруба під Яворовом убито дня 12. ц. м. тамошнього господаря Івана Хлана, що як відомий пяниця і авантурник впав на якесь весілля і спровокував пяних уже парубків. Вони кинулись на нього і затовкли пястуками.

— **Паспортові оплати.** Силою обіжника польського міністерства внутрішних справ з дня 15. ц. м. оплата за закордонний паспорт виноситиме 30.000 мп., віза 10.000 мп.

Т-во українських рем. і промисл. „ЗОРЯ" у Львові взиває своїх членів співаків (Пань і Панів), як також охотних брати участь в хорі, вписуватися у дижурного члена в домівці Тов-а, вул. Вірменська 25. Вписи приймається кождого дня від год. 7—9 веч. 1228 1—3

За редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Нова" Львів, Ринок [illegible]